

Beheersplan overstromingsgevaar
2016-2021

Voorstelling en samenvatting van de doelstellingen
BEKKEN ARTOIS-PICARDIE
Districten Schelde en Samber

Een gezamenlijk document dat bepaalt welke koers moet worden gevaren om overstromingen in het bekken Artois-Picardië te voorkomen en te beheersen

Het bekken Artois-Picardië is aan vele wisselvalligheden onderworpen en wordt doorkruist door een grotendeels kunstmatig hydrografisch netwerk

Het bekken Artois-Picardië is zo'n 20.000 km² groot en ligt verspreid over vijf departementen: Nord, Pas-de-Calais, Somme, het noorden van de Oise en het noorden van de Aisne. Het telt 2.483 gemeenten en wordt doorkruist door 7.800 km waterlopen.

Het hydrografische netwerk is er zeer dicht, met stroomopwaarts een hellende topografie – de heuvels van de Artois, de uitlopers van de Ardennen – en stroomafwaarts eerder vlakten. Verder liggen in het bekken ook bijzonder lage gebieden, die op de zee werden gewonnen: de polderzone met afwateringen, tussen Duinkerke en Calais, maar ook de Sommebaai. Het bekken heeft een zeer rijke industriële geschiedenis, wat verklaart waarom het zo uitgesproken kunstmatig is en werd uitgerust met tal van waterwerken, in het binnenland en langs de kust (dijken, dammen, zeedeuren, kanalen, hydraulische hefinrichtingen, ...).

Door deze topografie, gecombineerd met een overheersend oceaanklimaat, heeft het bekken regelmatig te kampen met verschillende types van overstromingen. In de winter veroorzaakt een opeenvolging van regenstoringen de grootste overstromingen: het grondwater stijgt en waterlopen kunnen het vele water niet meer aan. In de zomer kunnen mobiele maar krachtige onweersfronten in korte tijd tot hoogwater leiden en in hellende gebieden en in steden kan afvloeiend water voor problemen zorgen. De kuststreek tot slot wordt, vooral in de winter, getroffen door stortzeeën, waartegen de beschermingswerken soms niet bestand zijn; de zee trekt dan het land in. De hoge bevolkingsdichtheid in heel het bekken veroorzaakt eveneens heel wat schade, verspreid over een groot aantal gemeenten. In de periode 1982-2013 bijvoorbeeld werden van de 2.483

gemeenten in het bekken Artois-Picardië:

- 1.551 gemeenten getroffen door ten minste één gebeurtenis die werd bestempeld als “natuurramp” ten gevolge van een overstroming van waterlopen; 129 gemeenten kampten met minstens 6 van die gebeurtenissen.
- 2.483 gemeenten getroffen door ten minste één gebeurtenis die werd bestempeld als “natuurramp” ten gevolge van een overstroming door afvloeiing; 203 gemeenten kampten met minstens 6 van die gebeurtenissen.

Tegen overstromingen en de gevolgen daarvan wordt in de verschillende gebieden voortaan heel dynamisch opgetreden.

In die context hebben de gebieden de hoofden bij elkaar gestoken om de strijd aan te binden tegen de overstromingen en de belangrijke zones te beschermen:

- 330 gemeenten beschikken nu over een risicopreventieplan (PPRi) – een reglementair document dat de verstedelijking in risicozones beheerst om ze niet nog kwetsbaarder te maken – en voor nog eens 300 gemeenten wordt nog gewerkt aan een PPRi.
- Een door de staat beheerd netwerk monitort en voorspelt hoogwaterstanden op elf gedeelten van waterlopen.
- De structuur- en beheerplannen voor het water (SAGE) in de blootgestelde gebieden bevatten ook antioverstromingsvoorzieningen.
- Actieprogramma’s ter preventie van overstromingen (PAPI) werden uitgewerkt door de gemeenschappen en hun groeperingen uit de Audomarois, tussen de monding van de Bresle en die van de Authie, in de Aa-delta, op de Leie, de IJzer en de Canche. Er werden ook officiële beschouwingen gehouden over de Boulonnais en de Valenciennois.
- Gemeenschappen geven de aanzet tot lokale initiatieven en ontwikkelen ze ook; zo worden lokale monitoringnetwerken gecreëerd en worden programma’s gerealiseerd om afvloeiing en erosie te beheersen.

Het PGRI (beheersplan overstromingsgevaar) – een kaderinstrument op schaal van het bekken, ingevoerd door de hoogwaterrichtlijn

De hoogwaterrichtlijn moet de negatieve gevolgen van overstromingen voor de bevolking, de economische activiteit en het milieu- en cultuurerfgoed beperken en levert een homogeen en

gezamenlijk beeld van de risico's, zodat aan sommige acties voorrang kan worden gegeven.

Om deze doelstellingen te bereiken bepaalt de hoogwaterrichtlijn een werkwijze en een kalender, die door de lidstaten in acht moeten worden genomen.

Net zoals de overige vijf grote hydrografische bekkens in Frankrijk heeft het bekken Artois-Picardië de eerste stappen reeds uitgevoerd:

- Op 22 december 2011 werd een voorlopige overstromingsrisicobeoordeling (VORB) goedgekeurd; deze bevat een stand van zaken van de huidige kennis over de risico's, de bedreigde belangen en de bestaande preventiemiddelen.
- Op 26 december 2012 werden 11 gebieden met groot overstromingsgevaar (TRI) gekozen waar de belangen (voor bevolking, economische activiteit) groot zijn in de voor overstroming gevoelige zones.
- De risicocartografieën van waterlopen en overstroming vanuit de zee voor de verschillende TRI's werden op basis van de huidige kennis goedgekeurd op 16 mei 2014 en 12 december 2014.

Sinds september 2013 wordt het Beheersplan overstromingsgevaar Artois-Picardië (PGRI) uitgewerkt, waarmee de volgende stap wordt gezet in de tenuitvoerlegging van de hoogwaterrichtlijn.

Het PGRI definieert voor de komende zes jaar (2016-2021) de strategische visie inzake de prioritaire acties op het vlak van preventie van overstromingen en dat, op de schaal van het bekken Artois-Picardië.

Het formaliseert beheersdoelstellingen in verband met de overstromingsrisico's en creëert een totaalbeeld op het bekken, door:

- de vele reeds bestaande werkmiddelen en benaderingswijzen optimaal te benutten;
- de risicobeheermethode aan te vullen met een aanpak om het bekken minder kwetsbaar te maken – aanpak die aansluit bij het stedenbouwkundige en ontwikkelingsbeleid;
- de nationale uitdagingen en doelstellingen aan te passen aan de lokale context:

✓ Zorgen voor een grotere veiligheid van de betrokken bevolking.✓ De kosten voor de schade op korte termijn stabiliseren en op middellange termijn verminderen.✓ De termijn die een getroffen gebied nodig heeft om weer naar een normale situatie terug te

keren, fors verkorten.

In het voorjaar van 2014 werd ook het startschot gegeven voor de uitwerking van Lokale beheerstrategieën tegen overstromingsrisico's (SLGRI). Deze strategieën zijn planningsdocumenten voor risicostroomgebieden rondom de TRI's. Ze concretiseren meer bepaald het PGRI Artois-Picardië wat betreft de belangen die specifiek zijn voor de verschillende gebieden.

CARTOGRAFIE VAN DE 11 TRI's VAN HET BEKKEN ARTOIS-PICARDIE

Samenwerking tussen staat en grondgebieden – streven naar voortdurende verbetering

Om het PGRI van het bekken Artois-Picardië uit te werken, sloegen verschillende actoren van het grondgebied de handen in elkaar: overheidsdiensten, lokale gemeenschappen, structuren voor lokale strategieën, beheerders, beroepsorganisaties, verenigingen van buurtbewoners, enz.

De governance voor de uitwerking van het PGRI rust bij verschillende instanties, die op het niveau van het bekken werden verenigd:

- Een **stuurgroep**, de Commissie overstroming van bekkens, die het beleid inzake het overstromingsrisicobeheer op schaal van het bekken definieert.
- Een **technisch comité**, dat bestaat uit overheidsdiensten en ervoor moet zorgen dat de uitwerking van het PGRI goed verloopt.
- Een **territoriaal strategisch comité**, een overlegorgaan bestaande uit structuren voor SLGRI en SAGE en overheidsdiensten en -instellingen.

Ter aanvulling van het werk van deze instanties werden gesprekken gehouden om het inleidende dossier van het PGRI op te maken. Ten slotte werden twee territoriale workshopfases georganiseerd om na te gaan wat de verwachtingen, opmerkingen en voorstellen zijn van de lokale actoren die betrokken zijn bij het overstromingsrisicobeheer. Deze elf workshops vonden plaats tussen januari en mei 2014 en verenigden meer dan 300 personen.

Dankzij deze uitwisselingen en debatten kon het document geleidelijk aan worden uitgewerkt tot de versie van het PGRI Artois-Picardië die voor openbare raadpleging werd voorgelegd.

Het document wordt nog voortdurend bijgesteld, tot het door de Prefect-coördinator van het bekken Artois-Picardië wordt goedgekeurd, maar ook tijdens de uitvoering ervan zal het nog worden aangepast. Net zoals het hoofdontwikkelings- en beheersplan water (SDAGE), waarmee het coherent

is, wordt het PGRI goedgekeurd voor een periode van 6 jaar; daarna wordt het herzien voor een nieuwe uitvoeringscyclus.

40 bepalingen om 5 doelstellingen te halen, van toepassing op heel het bekken

Het PGRI bepaalt 5 doelstellingen, bestaande uit 16 richtsnoeren, die elk verschillende bepalingen groeperen. Ter inleiding van elk richtsnoer worden in een uiteenzetting over de motieven en principes voor de actie gedetailleerd de context en de belangen weergegeven op basis waarvan bepalingen werden voorgesteld.

Het PGRI kan aan de administratie worden tegengeworpen. De stedenbouwkundige documenten moeten compatibel zijn of binnen 3 jaar na de goedkeuring van het PGRI compatibel worden gemaakt met de bepalingen van doelstelling 1 en 2 van het PGRI Artois-Picardië. Verder moeten de stedenbouwkundige documenten compatibel worden gemaakt met doelstelling 3, 4 en 5 van het PGRI Artois-Picardië.

De 5 doelstellingen van het PGRI Artois-Picardië zijn:

- Doelstelling 1. De gebieden duurzaam ontwikkelen en de aan overstroming onderhevige zones minder kwetsbaar maken
- Doelstelling 2. Afwatering vertragen en aquatische milieus zo veel mogelijk behouden
- Doelstelling 3. Komen tot een grotere kennis van het overstromingsgevaar en meer informatie uitwisselen om doordachte beslissingen te nemen en de actoren verantwoordelijkheidsbesef te geven.
- Doelstelling 4. Zich voorbereiden op crisissituaties en ervoor zorgen dat getroffen gebieden zo snel mogelijk weer naar een normale situatie terugkeren.
- Doelstelling 5. Een bestuur invoeren.

Doelstelling 1. De gebieden duurzaam ontwikkelen en de aan overstroming onderhevige zones minder kwetsbaar maken

Het PGRI bepaalt 3 progressieve niveaus opdat bij de ruimtelijke ordening beter rekening wordt gehouden met het overstromingsgevaar (richtsnoer 1):

De principes inzake risicopreventie en absoluut bouwverbod in de meest blootgestelde zones in acht nemen:

- De noodoverloopgebieden, de vochtige gebieden en de duinmassieven nauwgezet in stand houden, of, als dat niet mogelijk is, het principe “vermijden – beperken – compenseren” volgen.
- Bouwen verbieden in groterisicozones of achter de dijken, tenzij een uitzondering gerechtvaardigd kan worden.
- Gevoelige uitrustingen beperken en nieuwe constructies in overstromingsgebied aanpassen aan het risico.
- De voor het menselijke leven gevaarlijke zones identificeren en beveiligingsprocedures voorzien.

Het bodemgebruik in bebouwbare waterrijke gebieden beheersen aan de hand van stedenbouwkundige documenten en beslissingen inzake ruimtelijke ordening; daarbij wordt het principe “vermijden – beperken – compenseren” in acht genomen:

- Niet-verstedelijkte gebieden onderverdelen in natuur- of landbouwgebieden.
- De evacuatiecapaciteit, de toegang tot hulpverlening en het weerstandsvermogen van de nieuwe inrichtingen garanderen.
- De evolutie van de kwetsbaarheid in overstromingsgebied opvolgen.

De actoren inzake ruimtelijke ordening (gemeenten en stedenbouwkundigen) opleiden en begeleiden in verband met de manier waarop ze met overstromingsgevaar rekening moeten houden.

Het PGRI zet ertoe aan om het bestaande minder kwetsbaar te maken (richtsnoer 2) door:

- In de risicopreventieplannen voorschriften en aanbevelingen op te nemen.
- Collectieve acties door lokale bouwmeesters technisch en administratief te begeleiden en uit te voeren.
- De interventiegebieden te hiërarchiseren en voordeel te halen uit de voornaamste operaties inzake stadsvernieuwing.

Doelstelling 2. Afwatering vertragen en aquatische milieus zo veel mogelijk behouden

In aansluiting bij het SDAGE bepaalt het PGRI principes om natuurgebieden die tragere afwatering in de hand werken, te behouden en te herstellen (richtsnoer 3):

- Natuurlijke noodoverloopgebieden, waartoe ook kleine waterlopen, sloten en vochtige gebieden behoren, behouden en herstellen.
- Dijkbouwplannen in beddingen bij hoge waterstand beperken en in goede banen leiden.
- Waterlopen onderhouden en daarbij waterkundige en milieuaspecten met elkaar verzoenen, door de realisatie van meerjarenplannen en de begeleiding van de buurtbewoners door de gemeenschappen.
- De hydraulische capaciteit van de sloten in stand houden door de buurtbewoners te sensibiliseren, door te controleren en door bij de gemeenschappen te inventariseren.

Het PGRI legt de klemtoon op de realisatie van gemeenschappelijke strategieën voor het beheer van de kustlijn en de verdediging tegen overstroming vanuit de zee (richtsnoer 4); verder bevestigt het de voornaamste actieprincipes: bij de analyses wordt rekening gehouden met het belang voor de mens, de natuur en de economie, in de buurt van bouwwerken mag het risico niet toenemen, de voorkeur gaat naar zachte methodes, zodat natuurlijke schommelingen in de kuststreek mogelijk zijn.

In samenhang met het SDAGE voorziet het PGRI maatregelen om afvloeiing te beperken, in stedelijke én landelijke gebieden (richtsnoer 5):

- Bodemafdekking beperken, voorrang geven aan doorsijpeling en alternatieve technieken voor het beheer van regenwater.
- Zones creëren voor het saneren van regenwater door de gemeenschappen en sensibiliseren voor een goed onderhoud van bouwwerken.
- Elementen van het landschap die mee afvloeiing en erosie beheersen (weiden, hagen, bossen), behouden.

Het PGRI ondersteunt de algemene stappen die worden ondernomen inzake risicobeheer (richtsnoer 6):

- Inrichtingen verwezenlijken die een dubbele functie hebben: inundatie en kwaliteit van het leefklimaat.
- Nagaan in hoeverre inrichtingen pertinent zijn op het vlak van gevaar voor mensenlevens en economische en ecologische criteria.

- Nadenken over **schaalverdelingen** die solidariteit stroomopwaarts en stroomafwaarts mogelijk maken, en alternatieve oplossingen voor bescherming bestuderen.
- Bouwwerken ter bescherming tegen overstromingen duurzaam en oordeelkundig beheren.

Doelstelling 3. Komen tot een grotere kennis van het overstromingsgevaar en meer informatie uitwisselen om doordachte beslissingen te nemen en de actoren verantwoordelijkheidsbesef te geven

Het PGRI moedigt ertoe aan om kennis te blijven verwerven over overstromingsfenomenen en het belang daarvan in overstromingsgebied (richtsnoer 7 en 8):

- Minder gekende fenomenen die tot overstromingen leiden, bestuderen: concomitante risico's, stijging van het grondwater, rol van de waterwerken, hoogwater in het secundaire hydrografische netwerk.
- Wanneer waterrijke gebieden in kaart worden gebracht, systematisch rekening houden met verschillende periodes van **terugtrekkend hoogwater**.
- Mogelijke afvloeiingsassen in bijzonder risicovolle sectoren in kaart brengen aan de hand van specifieke studies die met name in het kader van de uitwerking of herziening van de stedenbouwkundige documenten worden uitgevoerd.
- Nog meer rekening houden met de verwachte gevolgen van de klimaatverandering voor de kustlijn, voor de mogelijkheden voor storting op zee en voor de weersfenomenen.
- De belangen in overstromingsgebied en vooral ook de gevoelige en strategische netwerken en uitrustingen in kaart brengen en beschrijven.
- Om de schade te ramen, methodes ontwikkelen die aan het grondgebied zijn aangepast.

Het PGRI wil deze kennis delen door voor het bekken Artois-Picardië een databank te creëren en nog meer uitwisselingen tot stand brengen tussen gemeenschappen en overheidsdiensten.

Het PGRI zet de risicocultuur kracht bij om de actoren verantwoordelijkheidsbesef te geven, zodat ze collectief de veiligheid bij overstromingen verbeteren, dankzij gediversifieerde en aan het grondgebied aangepaste tussenkomsten (richtsnoer 10):

- De verkozenen sensibiliseren door de overheidsdiensten en structuren voor lokale strategieën.
- Informatieverstrekking door de gemeenten (DICRIM (gemeentelijk informatiedossier over

- grote risico's), hoogwaterlijnen, publieke vergaderingen).
- Vernieuwende initiatieven lanceren om de burgers te informeren en te sensibiliseren, verenigingen mobiliseren, de beveiligingsplannen promoten, de sociaaleconomische actoren sensibiliseren en opleiden.

Doelstelling 4. Zich voorbereiden op crisissituaties en ervoor zorgen dat getroffen gebieden zo snel mogelijk weer naar een normale situatie terugkeren

Om op een crisis te anticiperen versterkt en ontwikkelt het PGRI:

- Werkmiddelen voor prognose en monitoring (richtsnoer 11): het door de staat beheerde bewakings- en alarmsysteem verbeteren en lokale systemen verder ontwikkelen, werken voortzetten die aan de gang zijn op sites onderworpen aan complexe en snelle fenomenen (abnormaal hoge waterstanden, stijgend grondwater, afwateringszones, snel opkomend hoogwater, modderstromen).
- Werkmiddelen voor alarm en crisisbeheer (richtsnoer 12): gemeentelijke rampenplannen opmaken met operationele antioverstromingsvoorzieningen, crisisoefeningen organiseren, nieuwe verkozenen informeren, wederzijds middelen op intergemeentelijk vlak ter beschikking stellen.
- Voorbereiding van de periode na de crisis (richtsnoer 13): anticiperen op operationele ondersteuning, getroffen en helpen bij hun aanvragen voor schadevergoeding en het afval beheren dat door het hoogwater is ontstaan.

Het PGRI spoort ertoe aan om gecoördineerde protocols in te voeren voor het beheer van bouwwerken waarmee het water bij hoogwater moet worden beheerd; bovendien wil het voor de gevoeligste waterwerken noodsystemen invoeren.

Doelstelling 5. Een bestuur invoeren voor de overstromingsrisico's en solidariteit tussen de grondgebieden tot stand brengen

Het PGRI ijvert voor de invoering van algemene strategieën om overstromingsgevaar te voorkomen en dat, op schaal van coherente hydrografische stroomgebieden (richtsnoer 14) door:

- Actieprogramma's ter preventie van overstromingen (PAPI's) te verwezenlijken, alsook de 7

hoofdlijnen daarvan (de risico's kennen en zich er bewust van zijn, ze monitoren en voorzien, alarmsituaties en crises beheren, rekening houden met het risico bij stedenbouw, de kwetsbaarheid verminderen, afvloeiing vertragen, beschermingswerken beheren).

- Na te denken en arbitrage te houden waarbij de grondgebieden stroomopwaarts en stroomafwaarts, hoogvlaktes en valleien betrokken zijn, omwille van de solidariteit van de grondgebieden en de efficiëntie van de actie.

Het PGRI coördineert mee het toezicht op de werken op het vlak van overstromingsgevaar (richtsnoer 15): beheerders van beschermingsvoorzieningen begeleiden en groeperen, staatssteun verlenen voor gemeenten en openbare instellingen voor intergemeentelijke samenwerking (EPCI) met eigen fiscaliteit wat betreft hun bevoegdheid inzake “beheer van aquatische milieus en preventie van overstromingen” (GEMAPI).

Het PGRI spoort ertoe aan om grensoverschrijdende samenwerkingsruimtes tussen bekkens te creëren (richtsnoer 16) waar ze elkaar op de hoogte houden en onderling verbonden waterlopen gezamenlijk beheren: tussen lokale gemeenschappen, met Voies Navigables de France en de Belgische en Nederlandse beheerders.

De doelstellingen, richtsnoeren en bepalingen vormen deel C van het PGRI Artois-Picardië.

Op grondgebieden met grote risico's gelden bijzondere bepalingen; de eerste stappen werden gezet om het PGRI op lokaal vlak uit te werken

Alle bepalingen van het PGRI zijn van toepassing op heel het bekken Artois-Picardië en meer bepaald op de toekomstige Lokale strategieën voor het beheer van overstromingsrisico's (SLGRI). Toch verwijst het PGRI bij twee gelegenheden in het bijzonder naar de lokale strategieën:

- In deel C van het PGRI verwijzen 21 bepalingen van de 40 expliciet naar de lokale strategieën en stellen ze voor deze grondgebieden concrete acties voor. De lokale strategieën kiezen hun acties naargelang van de mate waarin ze pertinent zijn voor de lokaal geïdentificeerde belangen en prioriteiten.
- Deel D van het PGRI is gewijd aan de lokale strategieën. Voor elke strategie van het bekken bevat dit deel de eerste elementen voor de stand van zaken en de diagnose, de vooraf geïdentificeerde prioriteiten inzake preventie van overstromingsgevaar.

De 9 perimeters van de lokale strategieën en de daarmee verwante doelstellingen werden op 12 december 2014 door de prefect-coördinator van het bekken Artois-Picardië goedgekeurd. Momenteel worden de strategieën verder uitgewerkt en ze zullen tegen eind 2016 door de prefect van elk departement worden goedgekeurd.

LOKALE STRATEGIEËN

SAMENVATTENDE KAART VAN HET BEKKEN ARTOIS-PICARDIE

Het beheersplan overstromingsgevaar van het bekken Artois - Picardië werd opgemaakt onder de leiding van:

de Regionale directie voor milieu, ruimtelijke ordening en huisvesting (DREAL) van Nord - Pas de Calais.
DREAL van het bekken Artois - Picardië.

Met de samenwerking of bijdrage van:

